

Lê Hồng Minh, Nguyễn Trần Phương (2025). Nâng cao vai trò của trường đại học trong hệ sinh thái khởi nghiệp. *Tạp chí nghiên cứu Chính sách và Phát triển*, 03(2025), 119 - 133

*Tạp chí Nghiên cứu
Chính sách
và Phát triển*

© Học viện
Chính sách
và Phát triển 2025
© CSR, 2025

Bài báo khoa học

Nâng cao vai trò của trường đại học trong hệ sinh thái khởi nghiệp

Lê Hồng Minh (ThS)

Nguyễn Trần Phương (ThS)

Học viện Chính sách và Phát triển

Email: hongminh@apd.edu.vn

Tóm tắt:

Khởi nghiệp đổi mới sáng tạo đã và đang là động lực thúc đẩy phát triển kinh tế và là yếu tố quyết định đối với năng lực cạnh tranh của các trường đại học trong nước và trên thế giới. Trong những năm gần đây, hệ sinh thái khởi nghiệp tại Việt Nam đã chứng kiến sự hình thành và phát triển vượt bậc, tạo nên một làn sóng khởi nghiệp mạnh mẽ. Trường đại học là nền tảng không thể thiếu cho sự phát triển của hệ sinh thái khởi nghiệp quốc gia; là nơi tạo ra các ý tưởng sáng tạo và ươm tạo các ý tưởng sáng tạo đó thành sản phẩm có ích cho xã hội. Bài viết này phân tích vai trò của trường đại học trong hệ sinh thái khởi nghiệp, nghiên cứu về hoạt động giáo dục khởi nghiệp, từ đó đề xuất một số giải pháp nhằm thúc đẩy vai trò của trường đại học trong hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo.

Ngày nhận bài:
05/11/2024

Bản sửa lại lần 1:
25/12/2024

Ngày duyệt bài:
05/01/2025

Mã số: TC031025

Từ khóa: *khởi nghiệp, hệ sinh thái khởi nghiệp, vai trò trường đại học*

Abstract:

Innovative startups have been and are the driving force for economic development and a decisive factor for the competitiveness of universities in the country and around the world. In recent years, the startup ecosystem in Vietnam has witnessed remarkable formation and development, creating a strong startup wave. Universities are an indispensable foundation for the development of the national startup ecosystem; a place to create creative ideas and incubate those creative ideas into products that are useful to society. This article analyzes the role of universities in the startup ecosystem, studies startup education activities, and proposes a number of solutions to promote the role of universities in the innovative startup ecosystem.

Keywords: *startup, startup ecosystem, role of universities*

1. Đặt vấn đề và phạm vi nghiên cứu

Trong hệ thống đổi mới sáng tạo quốc gia và hệ sinh thái khởi nghiệp, trường đại học đóng vai trò thiết yếu như một nguồn cung cấp tri thức và công nghệ cho xã hội, khơi nguồn cho các ý tưởng sáng tạo và tạo nền tảng vững chắc cho sự phát triển của các dự án khởi nghiệp. Bên cạnh chức năng đào tạo nhân lực, vai trò của các trường đại học ngày càng thể hiện rõ hơn trong các hoạt động về nghiên cứu khoa học, phát triển công nghệ và hợp tác doanh nghiệp để thông qua đó thương mại hóa, ứng dụng các kết quả nghiên cứu vào thực tiễn.

Hiện nay, cả nước có khoảng 80 cơ sở ươm tạo, 40 tổ chức thúc đẩy kinh doanh, gần 170 trường đại học/cao đẳng hoạt động khởi nghiệp sáng tạo, trong đó có 43 trường đại học thành lập vườn ươm, trung tâm, câu lạc bộ khởi nghiệp lâu dài, hơn 200 khu làm việc chung, khoảng 20 địa phương đã và đang xây dựng đề án hình thành Trung tâm hỗ trợ Khởi nghiệp đổi mới sáng tạo (H.T.B.Thoa, 2020). Các trường đại học ngoài nhiệm vụ chính là nghiên cứu và đào tạo, thì nhiệm vụ không kém phần quan trọng là cung cấp công nghệ và mô hình kinh doanh mới cho doanh nghiệp thông qua việc thực hiện mô hình đào tạo kinh doanh và khởi nghiệp cho sinh viên. Để tăng cường hoạt động đào tạo và phát triển khởi nghiệp trong sinh viên, các trường đại học cần xây dựng một môi trường thuận lợi cho sinh viên có thể trải nghiệm, tích lũy, trau dồi các kiến thức, kỹ năng về kinh doanh và khởi nghiệp. Do vậy, việc nghiên cứu về vai trò của trường đại học trong hệ sinh thái khởi nghiệp là rất cần thiết, và thúc đẩy hoạt động khởi nghiệp cho sinh viên, kết nối doanh nghiệp và nhà trường trong đào tạo là những mục tiêu cũng như định hướng chiến lược của các trường đại học hiện nay trong bối cảnh hội nhập, đổi mới sáng tạo và ứng dụng khoa học công nghệ. Bài nghiên cứu sẽ phân tích vai trò

và tầm quan trọng của trường đại học trong hệ sinh thái khởi nghiệp với các nội dung: (1) Tổng quan về hệ sinh thái khởi nghiệp và vai trò của trường đại học trong hệ sinh thái khởi nghiệp; (2) Khái quát thực trạng tham gia của các trường đại học trong hệ sinh thái khởi nghiệp; (3) Vai trò của trường đại học trong hệ sinh thái khởi nghiệp; (4) Một số đề xuất kiến nghị nâng cao vai trò của trường đại học trong hệ sinh thái khởi nghiệp.

2. Tổng quan nghiên cứu và cơ sở lý thuyết

Isenberg (2010) đã tiên phong trong việc phổ biến khái niệm hệ sinh thái khởi nghiệp: là tập hợp các yếu tố riêng lẻ (như khả năng lãnh đạo, văn hóa, thị trường vốn và khách hàng có hướng mở) kết hợp theo những cách phức tạp để thúc đẩy sự phát triển và đổi mới sáng tạo.

Tổ chức Hợp tác và Phát triển Kinh tế (OECD) định nghĩa: *Hệ sinh thái khởi nghiệp là một tập hợp gồm những tác nhân khởi nghiệp có liên quan với nhau, các tổ chức, các định chế và các tiến trình khởi nghiệp, các thành phần này chính thức và phi chính thức cộng hợp lại để kết nối với nhau, làm trung gian kết nối, và quản trị sự vận hành của tổng thể trong phạm vi môi trường khởi nghiệp địa phương* (Mason & Brown, 2014).

Isenberg (2011) đã mô tả HSTKN với 12 yếu tố thiết yếu và hợp nhất chúng thành sáu lĩnh vực riêng biệt: Chính sách; Tài chính; Văn hoá; Các hỗ trợ; Nhân lực và Thị trường. Theo diễn đàn kinh tế thế giới (WEF, 2014), một hệ sinh thái khởi nghiệp được cấu thành bởi 8 thành phần: khả năng tiếp cận thị trường, nguồn nhân lực và lực lượng lao động, tài trợ và tài chính, hệ thống hỗ trợ và cố vấn, chính sách và khuôn khổ pháp lý, giáo dục và đào tạo, các trường đại học và hỗ trợ văn hóa (Bảng 1).

Bảng 1: Các trụ cột trong hệ sinh thái khởi nghiệp

Tiếp cận thị trường Thị trường nội địa: doanh nghiệp trong nước và chính phủ. Thị trường nước ngoài: doanh nghiệp nước ngoài, chính phủ nước ngoài	Nguồn nhân lực Năng lực quản lý. Năng lực kỹ thuật. Kinh nghiệm khởi nghiệp. Sự sẵn có của các nguồn lực ngoài. Tiếp cận nguồn nhân lực nội địa.
Quỹ và vốn tài chính Bạn bè và người thân Các nhà đầu tư thiên thần Tài sản cá nhân Vốn đầu tư mạo hiểm Khả năng vay vốn	Hệ thống hỗ trợ và cố vấn Tư vấn, cố vấn Các dịch vụ chuyên nghiệp Vườn ươm Cộng đồng các nhà khởi nghiệp
Chính sách và khuôn khổ pháp lý Sự dễ dàng trong thành lập doanh nghiệp Chính sách thuế Chính sách kinh doanh thân thiện Tiếp cận với cơ sở hạ tầng Tiếp cận với các kênh thông tin Tiếp cận với phương tiện	Giáo dục và đào tạo Giáo dục bậc trung học Giáo dục bậc đại học Đào tạo chuyên nghiệp
Các trường đại học Giáo dục đại học thúc đẩy văn hóa khởi nghiệp Trường đại học đóng vai trò quan trọng trong việc cung cấp nguồn nhân lực chất lượng cho doanh nghiệp	Hỗ trợ văn hóa Chấp nhận rủi ro và thất bại Văn hóa tự làm chủ Hình mẫu thành công Nghiên cứu văn hóa Thái độ tích cực về khởi nghiệp Thái độ tích cực về đổi mới

Nguồn: Foster & Shimizu (2013)

Trường đại học là một tổ chức cung cấp nền giáo dục cao và là nơi nghiên cứu, cấp bằng học thuật cho rất nhiều các lĩnh vực ngành nghề; là nơi để các nhà khoa học tự do nghiên cứu, khám phá tri thức mới (Neave, 2000). Các trường đại học là những tổ chức hành động được công nhận nhiều nhất trong các hệ sinh thái khởi nghiệp vì chúng hoạt động như mạng lưới truyền thông và hợp tác cho hệ sinh thái (Malecki, 2018). Nhiều nghiên cứu đã khẳng định vai trò của trường đại học trong hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới

sáng tạo. Trường đại học không chỉ dừng lại ở vai trò truyền thống là thực hiện chức năng đào tạo và nghiên cứu khoa học, mà còn phải phối hợp với các đối tác khác để phát triển. Tại các quốc gia phát triển, hầu hết những cải tiến công nghệ mang lại hiệu quả kinh tế đều liên quan tới các trường đại học thông qua các hoạt động chia sẻ tri thức, nghiên cứu và phát triển, chuyển giao công nghệ (Rupika & Singh, 2016). Vai trò của các trường đại học là đặc biệt quan trọng đối với sự phát triển của vốn con người, kiến thức và tinh thần khởi

ngiệp. Luận giải về vai trò của trường đại học, Lý thuyết Mô hình “Ba vòng xoắn ốc” (triplehelix) hay còn gọi là Mô hình Ba Nhà của Etzkowitz&Leydesdor(1995) được coi là mô hình phù hợp và cần thiết cho sự phát triển thành công trường đại học doanh nghiệp. Điều đặc biệt là ở mô hình này vai trò của trường đại học trong mối quan hệ hợp tác Trường đại học-Doanh nghiệp-Chính phủ đã được nâng lên tối đa, đóng vai trò dẫn dắt, chuyển đổi các công trình nghiên cứu tiềm năng thành các sản phẩm thương mại.

Mason & Brown (2014) đã xác định một trong những điều kiện tạo nên HSTKN thành công là vai trò quan trọng của các trường đại học và viện nghiên cứu trong cung cấp nhân tài. Với trụ cột “Giáo dục đào tạo” và “Các trường đại học”, các công ty khởi nghiệp có thể hưởng lợi từ lực lượng lao động có học vấn. Trường đại học, Chính phủ và doanh nghiệp là ba trụ cột tạo ra xã hội tri thức trong hệ thống đổi mới sáng tạo quốc gia. Khi ba thành tố quan trọng này gắn kết với nhau, nó sẽ tạo điều kiện cho việc tạo ra tri thức, công nghệ và giá trị gia tăng cho xã hội. Thông qua các chương trình học thuật của mình, các trường đại học cung cấp cho sinh viên tốt nghiệp kiến thức và kỹ năng để đóng góp vào sự phát triển của các công ty mới và hiện có. Ngoài ra, các trường đại học có thể thúc đẩy và hỗ trợ việc tạo ra những ý tưởng mới, đổi mới và thương mại hóa, đồng thời đóng vai trò quan trọng trong việc cung cấp nghiên cứu về tinh thần khởi nghiệp và sự phát triển của các doanh nghiệp vừa và nhỏ (Tim và cộng sự, 2016). Tinh thần khởi nghiệp nên được tích hợp vào chương trình giảng dạy và có sẵn ở mọi cấp độ. Các khóa học nên tập trung vào mọi khía cạnh của sự phát triển doanh nghiệp từ giai đoạn tiền khởi nghiệp, khởi nghiệp, tăng trưởng và củng cố (Mazzarol, 2014).

3. Phương pháp nghiên cứu:

Tác giả sử dụng phương pháp nghiên cứu tại bàn: thu thập dữ liệu thứ cấp, nghiên cứu và phân tích dữ liệu thu thập được từ sách báo,

các báo cáo, cơ sở dữ liệu học thuật, cơ sở dữ liệu thống kê trong và ngoài nước có liên quan tới hệ sinh thái khởi nghiệp và vai trò của trường đại học trong hệ sinh thái khởi nghiệp.

4. Kết quả nghiên cứu và thảo luận

4.1. Thực trạng tham gia của các trường đại học trong hệ sinh thái khởi nghiệp

4.1.1. Đào tạo khởi nghiệp tại các trường đại học trên thế giới

Việc kiến tạo và nuôi dưỡng môi trường đào tạo khởi nghiệp tại các trường đại học và cao đẳng không chỉ là một xu hướng mà còn là đòi hỏi cấp bách đối với hệ thống giáo dục. Môi trường này đóng vai trò then chốt trong việc trang bị kiến thức, khơi dậy tinh thần khởi nghiệp, mở ra cơ hội thực hành, kết nối cộng đồng và tạo điều kiện cho sinh viên được trải nghiệm thực tế, từ đó chuẩn bị hành trang vững chắc cho tương lai.

Ở một số nước phương Tây, các trường học được trao quyền tự chủ đáng kể trong việc quyết định chương trình học và phương pháp giảng dạy. Các trường có quyền linh hoạt điều chỉnh cho phù hợp với đặc điểm của từng trường, từng địa phương và nhu cầu của học sinh, sinh viên. Bộ Giáo dục không can thiệp sâu vào chi tiết mà chỉ đưa ra các mục tiêu, tiêu chuẩn chung, khung chương trình cơ bản hoặc định hướng phát triển giáo dục quốc gia. Chính phủ tập trung hỗ trợ và khuyến khích khởi nghiệp trong sinh viên, chủ yếu ở trong lĩnh vực công nghệ, nơi có tiềm năng tăng trưởng lớn. Các trường đại học tạo điều kiện cho sinh viên và các nhà nghiên cứu khởi nghiệp thông qua việc tích cực tham gia vào chuyển giao công nghệ, giúp đưa các công nghệ mới vào thực tiễn. Đồng thời, trường cũng hỗ trợ các doanh nghiệp đang hoạt động bằng cách thương mại hóa các kết quả nghiên cứu của trường, tạo ra cơ hội hợp tác và phát triển cho cả hai bên. Ví dụ ở Phần Lan, hệ sinh thái khởi nghiệp do giáo dục làm chủ, hầu hết các giảng viên đều chủ động về chương trình mình dạy, khi có sáng kiến mới họ có thể thúc đẩy nghiên cứu khoa học nhân rộng ra

(N.T.Dung, 2019). Một trong các ưu tiên giáo dục khởi nghiệp tại châu Âu là triển khai giảng dạy khởi nghiệp trong các cơ sở đào tạo giáo viên. Theo Martina và Iucu (2014), khởi nghiệp được dạy ở châu Âu thông qua bốn kênh chính: khóa học chuyên môn tập trung vào việc dạy các kỹ năng để thiết lập và điều hành một doanh nghiệp với trọng tâm lý thuyết hơn; một hoạt động ngoại khóa; một năng lực cốt lõi trong chương trình giáo dục; một khóa học giáo dục người lớn không chính thức. Giáo dục khởi nghiệp có thể giúp thúc đẩy văn hóa khởi nghiệp và sáng tạo ở Châu Âu bằng cách thay đổi tư duy và cung cấp các kỹ năng cần thiết. Các trường đại học phải chuẩn bị cho sinh viên làm việc trong một môi trường khởi nghiệp toàn cầu năng động, thay đổi nhanh chóng. Mặt khác ở Châu Âu, hầu hết các trường đại học đều được chính phủ tài trợ và trong nhiều trường hợp, họ thiếu kinh nghiệm và động lực để chủ động tiếp cận với khu vực tư nhân. Tuy nhiên hiện nay một số nước như Anh, Ireland, Tây Ban Nha đóng vai trò tích cực hơn với cộng đồng doanh nghiệp địa phương và thu hút các doanh nhân cũng như cựu sinh viên (K. Wilson, 2008). Ở Đức với chương trình EXIST giới thiệu nội dung giảng dạy về tinh thần khởi nghiệp, các trường đại học trong EXIST sẽ nhận được tài trợ để phát triển, cung cấp và đánh giá tài liệu giảng dạy mới, sử dụng công nghệ và phương pháp khác nhau, và thuê đội ngũ giảng viên từ khu vực học thuật và tư nhân (Gudrun Curri, 2008). Chương trình có những tác động tích cực đến một số lượng lớn các tổ chức giáo dục đại học không tham gia chương trình nhưng đã quyết định đưa tinh thần kinh doanh vào chương trình giảng dạy của họ.

Các ví dụ điển hình về phát triển tinh thần khởi nghiệp trong giảng dạy và học tập tại các “Trường đại học khởi nghiệp” châu Âu là: Trường Kinh doanh EM Lyon (Pháp) được xây dựng theo cách hỗ trợ việc học tập khởi nghiệp, cung cấp “các kỹ năng và thái độ để trở thành một doanh nhân”; Đại học Wismar

(Đức) hướng đến mục tiêu truyền bá tinh thần khởi nghiệp thông qua việc tích hợp một bộ kỹ năng vào các chương trình học; Đại học Khoa học Ứng dụng Jena (Đức), thông qua Trung tâm Đổi mới và Khởi nghiệp, hỗ trợ hành vi khởi nghiệp từ việc tạo ra nhận thức và kích thích ý tưởng cho đến phát triển và triển khai; Đại học Aalborg (Đan Mạch) điều hành chương trình Hỗ trợ Khởi nghiệp hỗ trợ, tạo điều kiện và thúc đẩy tinh thần khởi nghiệp dựa trên tri thức và chuẩn bị cho sinh viên sự nghiệp sau khi tốt nghiệp với tư cách là doanh nhân, thông qua việc cung cấp đào tạo, cố vấn, hướng dẫn và cung cấp hỗ trợ cơ sở hạ tầng; và một nhóm các trường đại học Phần Lan như Đại học Tampere tích hợp các dự án đổi mới với Demola (một nền tảng đổi mới mở của Phần Lan cung cấp hỗ trợ từ các giáo sư và chuyên gia trong ngành cho các nhóm sinh viên đa ngành) (Dimitrios G, 2019).

Mỹ giáo dục khởi nghiệp cho sinh viên tập trung vào phát triển kỹ năng mềm, tư duy sáng tạo và khả năng làm việc nhóm. Giảng viên thường sử dụng các phương pháp dạy học tương tác và thực hành để khuyến khích sinh viên tham gia tích cực và rèn kỹ năng quan trọng, nghiên cứu trường hợp và dự án thực tế để áp dụng kiến thức vào thực tế kinh doanh, đồng thời cung cấp các hình mẫu cho sinh viên đang cân nhắc con đường sự nghiệp khởi nghiệp (V.T.M.Luận, 2023). Nhiều giáo sư ở trường học có kinh nghiệm thực tiễn trong việc hỗ trợ các công ty khởi nghiệp phát triển. Các doanh nhân, nhiều người trong số họ là cựu sinh viên của trường đại học, được đưa vào lớp học để nói chuyện với sinh viên cũng như để giảng dạy các khóa học. Các trường đại học Mỹ nuôi dưỡng văn hóa khởi nghiệp bằng cách tạo điều kiện cho sinh viên thử nghiệm ý tưởng kinh doanh, cấp vốn từ sớm và cung cấp chương trình đào tạo chuyên sâu về khởi nghiệp. Điển hình như Học viện MIT (Massachusetts Institute of Technology Valley) đóng vai trò thúc đẩy phát triển ngành

công nghiệp tại Boston và Đại học Stanford ở khu vực Silicon Valley thông qua việc phát triển công nghệ mạng máy tính, viết các phần mềm tương tác người dùng (H.T.B.Thoa, 2020). Ngày nay, các khóa học về tinh thần khởi nghiệp được cung cấp tại hầu hết các trường đại học trên khắp Hoa Kỳ. Nhu cầu này được thúc đẩy bởi chính các sinh viên, những người háo hức tham gia các khóa học từ lập kế hoạch kinh doanh và khởi nghiệp đến tài chính khởi nghiệp và quản lý công nghệ. Các trường đại học tại Hoa Kỳ đóng vai trò trung tâm trong việc xây dựng mạng lưới liên kết hiệu quả với các doanh nghiệp công nghiệp. Sự hợp tác này được thể hiện qua các hoạt động như hỗ trợ nghiên cứu chung, trao đổi cộng tác viên nghiên cứu, chuyển giao tri thức thông qua các chương trình đào tạo và hội thảo, cũng như chuyển giao công nghệ từ các phòng thí nghiệm ra thị trường. Để hỗ trợ sự phát triển của doanh nghiệp và phong trào khởi nghiệp, các trường đại học đã tích cực thành lập các tổ chức như vườn ươm doanh nghiệp, công viên khoa học và công viên công nghệ, tạo điều kiện cho các ý tưởng sáng tạo được ươm mầm và phát triển thành các doanh nghiệp thành công.

Ở khu vực Đông Nam Á, Thái Lan, Singapore, Malaysia là những quốc gia đi đầu trong giáo dục khởi nghiệp. Thái Lan đưa giáo dục khởi nghiệp vào giảng dạy cho học sinh, sinh viên từ những năm 2000 với những chương trình mang tính thực chiến cao. Các trường đại học đều có vườn ươm doanh nghiệp với mục đích kết nối với chính phủ và doanh nghiệp thông qua các Công viên khoa học (V.T.M.Luận, 2023). Để thúc đẩy tinh thần khởi nghiệp trong sinh viên và đóng góp vào sự phát triển kinh tế - xã hội của địa phương và khu vực, nhiều trường đại học đã thiết kế các khóa học và hoạt động thực hành, giúp sinh viên áp dụng kiến thức vào giải quyết các vấn đề thực tế của cộng đồng. Ở Singapore, hoạt động khởi nghiệp tiêu biểu tại các trường đại học bao gồm việc khuyến

khích sinh viên khởi nghiệp và kiến tạo một môi trường hỗ trợ khởi nghiệp toàn diện. Đại học Quốc gia Singapore (NUS) đã phát triển mô hình trung tâm khởi nghiệp dưới hình thức trung tâm quản lý đổi mới và khởi nghiệp công nghệ NEC. Hoạt động chính của NEC là đào tạo trải nghiệm, phát triển khởi nghiệp, ươm tạo, nghiên cứu khởi nghiệp và đổi mới sáng tạo, khuyến khích sinh viên phát triển các ý tưởng đổi mới sáng tạo và mang chúng ra gần với thị trường thông qua các chương trình học tập dựa trên hành động thực nghiệm (N.T.Dung, 2019). Chính phủ Malaysia đã thực hiện một chính sách Phát triển khởi nghiệp nhằm nâng cao các chương trình giáo dục khởi nghiệp tại các cơ sở giáo dục đại học đào tạo ra những sinh viên tốt nghiệp có tư duy khởi nghiệp và tăng số lượng doanh nhân sau đại học bên cạnh việc bồi dưỡng các học giả và nhà nghiên cứu có tinh thần khởi nghiệp (Badariah & cộng sự, 2016). Bên cạnh đó là các chương trình hỗ trợ như “Đại học nghiên cứu”, cho phép các trường được nhận nguồn hỗ trợ. Chính sách về giáo dục tại Malaysia đã và đang hướng đến nền kinh tế tri thức lấy con người làm chủ đạo, các trường đại học sẽ có trách nhiệm hơn trong phát triển các ngành kinh tế (N.T.Dung, 2019)

4.1.2. Thực trạng hoạt động của trường đại học Việt Nam trong hệ sinh thái khởi nghiệp

Trong bối cảnh hội nhập sâu rộng của Việt Nam, liên kết chặt chẽ giữa nhà trường và doanh nghiệp là yếu tố sống còn cho sự phát triển của cả hai bên, đảm bảo nguồn nhân lực chất lượng cao cho nền kinh tế. Các trường đại học danh tiếng nhận được sự hậu thuẫn mạnh mẽ từ doanh nghiệp và xã hội nhờ uy tín và thương hiệu của mình, trở thành những trung tâm nghiên cứu sáng tạo. Họ tạo ra các phát minh, giải pháp công nghệ và mô hình kinh doanh dựa trên nền tảng khoa học, đáp ứng nhu cầu của cả doanh nghiệp và xã hội.

Hệ thống đổi mới sáng tạo Đại học Bách khoa Hà Nội (Labs to Market) bao gồm 3 trường, 15 viện, 5 trung tâm, 10 phòng thí nghiệm, gần 100 nhóm nghiên cứu. Không gian sáng tạo BKHUB là mô hình hợp tác giữa BK-Holdings (Hệ thống doanh nghiệp của Trường Đại học Bách khoa Hà Nội) và Công ty Up (UP Coworking Space). Mục tiêu của BK-hub là trở thành điểm trung tâm gặp gỡ, kết nối, cùng nhau khơi nguồn sáng tạo và phát triển với các hoạt động đầu tư, huy động quản lý vốn, thương mại hoá các sản phẩm khoa học công nghệ, tư vấn và đào tạo (N.H.Thống & P.H.Ngọc, 2021). Đây là địa điểm tổ chức của hàng loạt sự kiện quy mô lớn, có ảnh hưởng sâu rộng đến cộng đồng khởi nghiệp Việt Nam.

Đối với các trường khởi nghiệp, Trung tâm sáng tạo và ươm tạo FTU (FIIS), Đại học Ngoại thương Hà Nội cũng là một mô hình thúc đẩy hoạt động khởi nghiệp và sáng tạo trong trường đại học. Hướng đến mục tiêu trở thành vườn ươm khởi nghiệp mang tầm quốc tế, FIIS tập trung nuôi dưỡng thể hệ doanh nhân sáng tạo, đổi mới và có trách nhiệm với cộng đồng. Để đạt được tầm nhìn này, FIIS đã xây dựng chiến lược phát triển toàn diện, bao gồm các hoạt động then chốt như: đào tạo khởi nghiệp dựa trên thực tiễn, ươm tạo các dự án khởi nghiệp có tiềm năng vươn ra toàn cầu, đẩy mạnh nghiên cứu và phát triển, và xây dựng mô hình hoạt động tự chủ, bền vững thông qua các hoạt động cụ thể như xây dựng cộng đồng, đào tạo chuyên sâu, chương trình thực tập đổi mới sáng tạo, hỗ trợ ươm tạo và hoạt động nghiên cứu phát triển. Hiện nay các hoạt động cổ vũ khởi nghiệp của Trường Đại học Ngoại thương đã và đang được triển khai bài bản và chính thống qua các hoạt động của FIIS (N.T.T.Trang, 2020).

Trung tâm Khởi nghiệp và Đổi mới sáng tạo thuộc Đại học Huế là một đơn vị nổi bật trong việc phát triển hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo trong trường đại học, thông qua việc tổ chức thường xuyên các lớp đào tạo và bồi

dưỡng kiến thức. Các chương trình này không chỉ dành cho sinh viên mà còn mở rộng đến các startup và doanh nghiệp khởi nghiệp, nhằm hỗ trợ và thúc đẩy sự phát triển của cộng đồng khởi nghiệp đa dạng. Với mục tiêu trở thành điểm đến hàng đầu về hỗ trợ khởi nghiệp ở khu vực miền Trung, đóng góp vào sự phát triển của hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo quốc gia, trung tâm cung cấp các chương trình ươm tạo, giúp hiện thực hóa các ý tưởng và dự án khởi nghiệp thông qua hoạt động gọi vốn và thương mại hóa sản phẩm. Mô hình trung tâm ITP của Đại học Quốc gia TP.HCM đặt mục tiêu xây dựng hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo năng động, là nơi tập trung của 100 doanh nghiệp, 2000 lao động trí thức, nơi thực tập của 2000 sinh viên/năm và là điểm kết nối giữa khu đô thị sáng tạo của TP.HCM. Hệ sinh thái khởi nghiệp ITP là nền tảng quan trọng để triển khai các hoạt động nhằm phát hiện và bồi dưỡng một thể hệ doanh nhân mới thông qua phương pháp học tập trải nghiệm (P.T.Nga, 2021).

Đặt mục tiêu trở thành đại học đổi mới sáng tạo, từ tháng 5-2019, Trường Đại học Phenikaa đã công bố thành lập 8 nhóm nghiên cứu với những cơ chế giao quyền tự chủ, tự chịu trách nhiệm cho các trường nhóm. Sau 3 năm, đa số các nhóm đều phát triển vượt bậc, hoàn thành những mục tiêu đặt ra, đóng góp một phần đáng kể vào các sản phẩm khoa học và công nghệ của trường. Hiện tại, Trường Đại học Phenikaa đang xây dựng mô hình “Vườn ươm khởi nghiệp” cho sinh viên, tạo điều kiện để sinh viên không chỉ biết làm nhà khoa học, nhà kinh tế, mà còn có thể làm doanh nhân, chủ doanh nghiệp. Đại học Quốc gia Hà Nội với nhiều vườn ươm khởi nghiệp như U-IIC, vườn ươm khởi nghiệp Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn và các trung tâm nghiên cứu hàng đầu.

Các cuộc thi khởi nghiệp được tổ chức tại các trường đại học ở Việt Nam tạo sân chơi bổ ích cho sinh viên thể hiện ý tưởng sáng tạo và

nuôi dưỡng tinh thần khởi nghiệp, thông qua kỹ năng, mở rộng mối quan hệ cũng như nhận đó có nhiều cơ hội học hỏi phát triển, nâng cao được sự hỗ trợ và đầu tư.

Bảng 2: Một số cuộc thi khởi nghiệp có sự tham gia của sinh viên tại các trường đại học ở Việt Nam

Tên cuộc thi	Đơn vị tổ chức	Mục đích
Học sinh, sinh viên với ý tưởng khởi nghiệp	Bộ Giáo dục và Đào tạo	Thúc đẩy tinh thần khởi nghiệp, trang bị kiến thức, kỹ năng về khởi nghiệp, hỗ trợ thương mại hóa các dự án khởi nghiệp trong các cơ sở giáo dục
Startup Wheel	Trung tâm Hỗ trợ Thanh niên Khởi nghiệp TP.HCM	Hỗ trợ phát triển các dự án khởi nghiệp, hướng đến xây dựng và phát triển một hệ sinh thái khởi nghiệp vững mạnh
Startup Việt	Báo VnExpress	Tìm kiếm và tôn vinh những dự án khởi nghiệp tiềm năng, có khả năng tác động tích cực đến nền kinh tế
TECHFEST-Ngày hội Khởi nghiệp Đổi mới Sáng tạo Quốc gia	Bộ Khoa học và Công nghệ phối hợp cùng một số bộ, ngành Trung ương	Kết nối, hỗ trợ và thúc đẩy sự phát triển của cộng đồng khởi nghiệp, thu hút đầu tư và hợp tác quốc tế trong lĩnh vực khởi nghiệp
I-Startup	Đại học Kinh tế quốc dân	Nâng cao kiến thức và rèn luyện kỹ năng; kết nối với các chuyên gia, nhà đầu tư để hiện thực hóa ý tưởng; thúc đẩy văn hóa khởi nghiệp và đổi mới sáng tạo
BK Startup, Techfest BKHN	Đại học Bách khoa Hà Nội	
UEB Startup Challeng	Đại học Kinh tế TP.HCM	
FTU Startup Runway	Đại học Ngoại thương	
Startup Hunt	Đại học Quốc gia TP.HCM	
TDTU Startup Wings	Đại học Tôn Đức Thắng	

(Nguồn: tác giả tự tổng hợp)

Nhu cầu cải thiện chương trình đào tạo để phù hợp với người học và thị trường là động lực mạnh mẽ thúc đẩy các trường công lập Việt Nam chuyển đổi. Họ đang dần trở thành những tổ chức năng động, sẵn sàng thử nghiệm và đổi mới, tìm kiếm các cơ hội để tạo ra những giá trị mới. Các trường tư hoạt động như những doanh nghiệp khởi nghiệp, vận hành bằng nguồn vốn tư nhân và tự chịu trách nhiệm về thành công hay thất bại. Khả năng

tồn tại và phát triển của họ phụ thuộc vào năng lực nắm bắt cơ hội thị trường và khả năng thích ứng linh hoạt. Trong bối cảnh nguồn lực cơ sở vật chất còn hạn chế, việc xây dựng một không gian thực hành khởi nghiệp cho sinh viên là một thách thức lớn đối với tất cả các trường đại học, đặc biệt là các trường công lập do những ràng buộc về ngân sách và quy trình. Nhiều trường đại học chưa thực sự coi trọng giáo dục khởi nghiệp, dẫn đến các hoạt

động trong lĩnh vực này thường chỉ mang tính phong trào, chưa được đầu tư nguồn lực và chưa có chiến lược phát triển rõ ràng. Điều này khiến cho sinh viên thiếu định hướng và khó tiếp cận với các cơ hội khởi nghiệp.

Cách tổ chức hoạt động của trường đại học Việt Nam vốn nhấn mạnh vào hoạt động đào tạo thay vì nghiên cứu, và trong nghiên cứu khoa học thì hầu như chỉ nhấn mạnh việc tạo ra tri thức với kết quả là các bài báo khoa học thay vì việc ứng dụng tri thức vào thực tế sản xuất kinh doanh (T.A.Phương & L.B.Phong, 2019). Thực tế cho thấy, các công bố quốc tế chủ yếu ở các trường đại học lớn, đã có uy tín và lịch sử phát triển lâu đời. Các trường đại học quy mô nhỏ, chưa có bề dày hoạt động thì số lượng bài báo quốc tế gần như không đáng kể, kết quả nghiên cứu ứng dụng vào thực tế còn chưa nhiều. Đồng thời, việc hợp tác với các tổ chức quốc tế trong giảng dạy và nghiên cứu cũng còn rất hạn chế. Sự thiếu hụt nguồn lực (bao gồm cả nhân lực và vật lực), hạn chế về kinh phí đầu tư cho hoạt động khởi nghiệp và đổi mới sáng tạo, cùng với các rào cản pháp lý đối với sự tham gia của tư nhân, là những nguyên nhân chính khiến các trường đại học chưa thể phát triển mạnh mẽ và đồng bộ các hoạt động nghiên cứu sáng tạo.

Để khơi dậy và phát triển văn hóa khởi nghiệp trong sinh viên, giảng viên đóng vai trò then chốt, cần phải là những người tiên phong, dẫn dắt. Tuy nhiên thực tế ở nhiều trường hiện nay, giảng viên đại học ít tương tác với thực tiễn thị trường, việc truyền cảm hứng để sinh viên khởi nghiệp và hỗ trợ kết nối các nguồn lực để các ý tưởng kinh doanh trong sinh viên có thể phát triển vươn xa còn hạn chế (G.T.H.Yến, 2021).

Các trường đại học Việt Nam hợp tác với doanh nghiệp thông qua đào tạo và nghiên cứu khoa học: sinh viên được thực tập tại doanh nghiệp, giảng viên tư vấn hỗ trợ nghiên cứu sản phẩm, ứng dụng vào các dự án của doanh nghiệp. Mức độ hợp tác với doanh

nh nghiệp tùy thuộc vào quy mô, năng lực đào tạo, các chuyên ngành đào tạo, chiến lược, định hướng phát triển của trường đại học. Hầu hết các trường đại học tại Việt Nam đều có sự hợp tác với các doanh nghiệp, tuy nhiên hình thức hợp tác chưa đa dạng và nhiều dự án hợp tác còn chưa hiệu quả; mức độ chuyển giao công nghệ và thương mại hóa thành quả nghiên cứu từ trường đại học sang doanh nghiệp còn thấp. Sự thiếu liên kết giữa trường đại học và doanh nghiệp cũng là rào cản trong giáo dục khởi nghiệp tại Việt Nam.

4.2. Vai trò của trường đại học trong hệ sinh thái khởi nghiệp

Từ nghiên cứu tổng quan và khái quát thực trạng tham gia của các trường đại học trong hệ sinh thái khởi nghiệp, có thể thấy trường đại học đóng vai trò then chốt trong hệ sinh thái khởi nghiệp thông qua các nhiệm vụ chính sau:

(1) Trường đại học có vai trò xây dựng văn hóa khởi nghiệp, khơi dậy khát vọng khởi nghiệp của sinh viên; là môi trường truyền cảm hứng, ươm mầm ý tưởng sáng tạo. Trường đại học đóng vai trò hạt nhân trong việc trang bị cho sinh viên năng lực và sự tự tin khởi nghiệp sáng tạo. Điều này được thực hiện thông qua việc cung cấp kiến thức bài bản và hiệu quả, đặc biệt là bằng cách đưa kiến thức về khởi nghiệp vào chương trình đào tạo chính khóa, giúp sinh viên được tiếp cận một cách hệ thống và có định hướng (V.T.M.Luận, 2023). Mặt khác, trường đại học có vai trò như một cầu nối quan trọng trong hệ sinh thái khởi nghiệp, thông qua việc nuôi dưỡng thái độ tích cực và tinh thần khởi nghiệp trong sinh viên, đồng thời lan tỏa văn hóa khởi nghiệp vào môi trường học đường. Giảng viên với kiến thức chuyên môn sâu rộng và kinh nghiệm thực tế đóng vai trò cố vấn, hướng dẫn và truyền cảm hứng cho sinh viên, thúc đẩy sinh viên khao khát tạo ra giá trị cho xã hội thông qua đổi mới sáng tạo. Với việc tổ chức các câu lạc bộ, hoạt động ngoại khóa, chương trình hội thảo, tọa đàm, các

trường đại học đã tạo ra không gian để sinh viên giao lưu, chia sẻ ý tưởng, học hỏi kinh nghiệm. Bên cạnh đó, các đề tài nghiên cứu, các cuộc thi khởi nghiệp hay các chương trình ươm tạo trong trường đại học là cơ hội để sinh viên biến ý tưởng thành sản phẩm, dịch vụ thực tế.

Việc thúc đẩy khởi nghiệp đổi mới sáng tạo ở trường đại học mang lại nhiều lợi ích thiết thực cho sinh viên, giúp họ tự tin phát triển bản thân, nâng cao năng lực chuyên môn khi tốt nghiệp và có đủ năng lực để khởi nghiệp. Đồng thời, việc này cũng góp phần nâng cao uy tín của trường, tạo điều kiện để trường tự chủ hơn, thu hút sinh viên, giảng viên và các nhà khoa học tài năng, từ đó xây dựng một hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo hiệu quả và phù hợp với đặc thù của trường.

(2) Trường đại học có vai trò đào tạo và phát triển nhân tài, chìa khóa cho sự thành công của hệ sinh thái khởi nghiệp. Các trường đại học đóng vai trò then chốt trong việc cung cấp nguồn nhân lực chất lượng cao, thúc đẩy đổi mới sáng tạo trong quá trình phát triển và quản lý nguồn nhân lực. Sinh viên tốt nghiệp là lực lượng lao động trẻ, năng động, sáng tạo và đầy nhiệt huyết, sẵn sàng đón nhận những ý tưởng mới và thử thách bản thân. Mục tiêu của các trường đại học là đào tạo ra những cá nhân có đủ năng lực để trở thành doanh nhân khởi nghiệp thành công, nhà quản lý doanh nghiệp hiệu quả và chuyên gia kinh doanh giỏi. Trên thế giới có rất nhiều đại học nổi tiếng về đào tạo doanh nhân như Đại học Harvard của Mỹ, Đại học Cambridge của Anh, hay Đại học Quản lý Singapore (SMU) (P.T.Nga, 2021). Trường đại học trang bị cho sinh viên nền tảng kiến thức khoa học vững chắc và chuyên sâu trong nhiều lĩnh vực, từ kinh tế, xã hội đến khoa học và kỹ thuật. Quá trình học tập này giúp sinh viên tự hình thành và phát triển năng lực chuyên môn, từ đó trở thành những chuyên gia giỏi trong lĩnh vực của mình, sẵn sàng cho con đường khởi

ngiệp thành công và trở thành những doanh nhân thành đạt trong tương lai.

(3) Trường đại học có vai trò cung cấp điều kiện cơ sở hạ tầng, cơ sở vật chất, công nghệ và hỗ trợ tài chính cho các doanh nghiệp và các dự án khởi nghiệp. Các trường đại học với hệ thống phòng thí nghiệm, phòng nghiên cứu, cơ sở vật chất hiện đại và đội ngũ chuyên gia trình độ cao, tạo thành môi trường lý tưởng cho hoạt động khởi nghiệp. Việc tận dụng cơ sở vật chất và chuyên môn từ trường đại học giúp các startup giảm thiểu đáng kể chi phí đầu tư ban đầu, từ đó tập trung tối đa nguồn lực vào phát triển sản phẩm và mở rộng thị trường. Thử nghiệm sản phẩm là bước thiết yếu giúp các doanh nghiệp khởi nghiệp chuẩn bị cho quá trình thương mại hóa sản phẩm và dịch vụ (T.A.Phương & L.B.Phong, 2019). Đồng thời, môi trường này còn tạo ra không gian sáng tạo, nơi sinh viên có thể tự do nghiên cứu, trao đổi ý tưởng và kết nối với các doanh nghiệp để phát triển sự nghiệp. Trường đại học, với vai trò là môi trường học thuật và nghiên cứu hàng đầu, chính là nơi ươm mầm và phát triển các công trình nghiên cứu khoa học, sáng chế và công nghệ tiên tiến. Những thành quả trí tuệ này đóng vai trò then chốt, là nền tảng vững chắc cho việc hình thành và hiện thực hóa các ý tưởng kinh doanh và khởi nghiệp. Doanh nghiệp có thể tiếp cận các kết quả nghiên cứu khoa học để hoàn thiện mô hình kinh doanh của mình, giúp họ tiết kiệm thời gian và chi phí R&D, có cơ hội được tiếp cận các công nghệ mới trong hoạt động nghiên cứu sản phẩm (Tim và cộng sự, 2016).

Nhiều trường đại học đã thành lập các vườn ươm doanh nghiệp, đóng vai trò quan trọng trong việc hỗ trợ khởi nghiệp. Các vườn ươm này cung cấp một hệ sinh thái toàn diện cho các dự án khởi nghiệp, bao gồm không gian làm việc, tư vấn kỹ thuật, hỗ trợ pháp lý và kết nối với các nhà đầu tư. Đồng thời, chính môi trường đại học cũng là nơi các Trung tâm khởi nghiệp đổi mới sáng tạo tìm kiếm những tài năng trẻ và các ý tưởng tiềm

năng, tạo nguồn đầu vào chất lượng cho các chương trình ươm tạo. Nhiều trường đại học thành lập quỹ đầu tư mạo hiểm để đầu tư vào các dự án khởi nghiệp tiềm năng của sinh viên, cựu sinh viên hoặc giảng viên. Bên cạnh đó là các chương trình hỗ trợ tài chính cho sinh viên khởi nghiệp, như học bổng, trợ cấp, hoặc các khoản vay ưu đãi.

(4) Trường đại học có vai trò kết nối cộng đồng, hợp tác doanh nghiệp. Xu hướng tất yếu trong nền kinh tế tri thức hiện nay là sự hợp tác giữa trường đại học và doanh nghiệp, nhằm thúc đẩy đào tạo, nghiên cứu và phát triển trong đại học, đồng thời tối ưu hóa nguồn lực của cả hai bên. Thông qua việc hợp tác với các doanh nghiệp, sinh viên tiếp cận thực tế thị trường, hiểu rõ nhu cầu của khách hàng và có cơ hội làm việc tại các doanh nghiệp khởi nghiệp (P.T.L. Phương, 2019).

Các trường đại học là cầu nối quan trọng giữa nghiên cứu và thương mại hóa, hỗ trợ chuyển giao công nghệ, cấp phép sáng chế và giúp startup đưa kết quả nghiên cứu ra thị trường. Bên cạnh đó, trường đại học tổ chức các sự kiện kết nối giữa sinh viên, các startup và nhà đầu tư, giúp các startup tiếp cận nguồn vốn từ các quỹ đầu tư mạo hiểm, nhà đầu tư thiên thần, hoặc các tổ chức tài chính; tạo điều kiện để các dự án khởi nghiệp của sinh viên được giới thiệu; đồng thời cung cấp thông tin về các chương trình tài trợ của chính phủ, các tổ chức phi chính phủ, giúp các startup tìm kiếm nguồn vốn phù hợp.

4.3. Thảo luận

Một số đề xuất kiến nghị nâng cao vai trò của các trường đại học trong hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo như sau:

(1) Trường đại học phải thực hiện đúng chức năng đào tạo và phát triển nhân tài, nguồn nhân lực và muốn vậy thì đầu tiên cần phải chú trọng tới đội ngũ giảng viên, người truyền cảm hứng cho sinh viên. Các trường đại học cần triển khai đồng bộ các biện pháp nhằm nâng cao trình độ chuyên môn cho đội ngũ giảng viên để họ nắm bắt được các xu

hướng, mô hình kinh doanh và phương pháp hỗ trợ sinh viên hiệu quả. Giảng viên giúp sinh viên hình dung rõ hơn về con đường khởi nghiệp và khơi dậy tinh thần sáng tạo bằng cách chia sẻ những câu chuyện thành công thực tế và phân tích các mô hình kinh doanh đã được chứng minh hiệu quả. Bên cạnh đó, cần tạo môi trường học thuật cởi mở, khuyến khích giảng viên sáng tạo và thử nghiệm các ý tưởng khởi nghiệp cùng sinh viên. Để lan tỏa tinh thần khởi nghiệp, các trường có thể mời chuyên gia quốc tế và tổ chức các chương trình trao đổi, giúp giảng viên tiếp cận và học hỏi các mô hình tiên tiến trên thế giới. Những giải pháp này sẽ góp phần xây dựng đội ngũ giảng viên vừa có chuyên môn vững vàng vừa có tư duy khởi nghiệp hiện đại và góp phần rất lớn vào việc thay đổi văn hóa khởi nghiệp trong đại bộ phận giảng viên đại học hiện nay.

(2) Trường đại học cần phải cập nhật chương trình giảng dạy, cải tiến nội dung giảng dạy, đưa nội dung kiến thức khởi nghiệp thành môn học chính thức trong chương trình đào tạo, giúp sinh viên nhận diện và giải quyết các vấn đề thực tế có thể xảy ra trong quá trình khởi nghiệp; tích hợp các môn học về kỹ năng mềm và công nghệ mới vào chương trình đào tạo, vốn rất cần thiết trong xã hội tri thức ngày nay, đồng thời đảm bảo tính thực tiễn và cập nhật liên tục. Nghiên cứu và phát triển chương trình giảng dạy có tầm quan trọng đặc biệt trong việc giúp đảm bảo vị trí xứng đáng của khởi nghiệp trong số các ngành học học thuật. Giảng dạy nên sử dụng phương pháp tiếp cận liên ngành, mục tiêu chính là tập hợp sinh viên từ các khoa và lĩnh vực học tập khác nhau để hợp tác phát triển các hoạt động và dự án chung. Các trường đại học cần đẩy mạnh việc định hướng nghiên cứu ứng dụng, tập trung vào các lĩnh vực có tiềm năng thị trường cao, đồng thời xây dựng các nhóm nghiên cứu đa ngành, kết nối giảng viên, chuyên gia và sinh viên nhằm nâng cao chất lượng và khả năng ứng dụng thực tiễn của các sản phẩm nghiên cứu. Ngoài ra, cần có những chính sách hỗ trợ

nghiên cứu khoa học để thúc đẩy hoạt động nghiên cứu khoa học, đổi mới sáng tạo trong giảng viên và sinh viên. Bên cạnh đó là tổ chức các buổi hội thảo, chương trình cổ vũ với sự tham gia của doanh nhân và chuyên gia trong ngành sẽ giúp sinh viên học hỏi kinh nghiệm thực tế.

(3) Các trường đại học cũng cần tăng cường đầu tư cơ sở vật chất, trang thiết bị hiện đại để hỗ trợ sinh viên thực hiện các dự án nghiên cứu sáng tạo kết hợp với xây dựng các không gian sáng tạo, các góc mô phỏng ý tưởng để sinh viên thực hành và phát triển các mô hình khởi nghiệp của chính mình. Cần tăng cường xây dựng các "vườn ươm khởi nghiệp" ngay trong khuôn viên trường đại học. Đây sẽ là môi trường lý tưởng để sinh viên và các bạn trẻ được trang bị kiến thức, kỹ năng và nhận được sự hướng dẫn chuyên môn để hiện thực hóa các ý tưởng kinh doanh. Quan trọng hơn, thông qua quá trình thử nghiệm thực tế trong "vườn ươm", họ có thể tự đánh giá được tính khả thi, tiềm năng thành công cũng như những rủi ro có thể gặp phải khi triển khai dự án ra thị trường. Xét trên khía cạnh tài chính, các trường đại học nên đẩy mạnh việc huy động nguồn lực từ nhiều phía, bao gồm ngân sách nhà nước, quỹ tài trợ từ doanh nghiệp, và các tổ chức quốc tế. Các trường nên thiết lập các quỹ hỗ trợ khởi nghiệp riêng, tập trung vào việc cấp vốn ban đầu cho các dự án tiềm năng của sinh viên. Đồng thời, cần tăng cường hợp tác với các doanh nghiệp để triển khai các chương trình tài trợ hoặc đầu tư vào các ý tưởng sáng tạo. Việc tổ chức các sự kiện kết nối, như ngày hội khởi nghiệp, cũng sẽ tạo cơ hội thu hút nhà đầu tư và gây quỹ. Ngoài ra, cần xây dựng cơ chế minh bạch và hiệu quả trong việc sử dụng kinh phí, ưu tiên hỗ trợ các dự án có khả năng thương mại hóa cao, từ đó nâng cao hiệu quả sử dụng nguồn lực tài chính.

(4) Trường đại học cần xây dựng một mạng lưới liên kết chặt chẽ với doanh nghiệp, các tổ chức, quỹ hỗ trợ khởi nghiệp đổi mới

sáng tạo thông qua việc tổ chức các diễn đàn, hội thảo khởi nghiệp và các buổi gặp gỡ để trao đổi nhu cầu và mục tiêu, cùng nhau xây dựng một hệ sinh thái phát triển bền vững và hiệu quả. Các trường đại học cũng cần thành lập các trung tâm hỗ trợ khởi nghiệp với sự tham gia của doanh nghiệp trong vai trò cố vấn hoặc nhà đầu tư. Hợp tác giữa trường đại học và doanh nghiệp tạo điều kiện cho các dự án khởi nghiệp của sinh viên tiếp cận nguồn vốn đầu tư, tài trợ và chuyển giao công nghệ, biến các nghiên cứu khoa học thành ứng dụng thực tiễn. Bên cạnh đó, cần cải thiện hệ thống pháp lý, thiết lập một cơ chế hợp tác rõ ràng, minh bạch và đôi bên cùng có lợi, đồng thời thúc đẩy sự chia sẻ nguồn lực, từ kiến thức chuyên môn đến cơ sở vật chất. Những giải pháp này sẽ tạo cầu nối vững chắc giữa trường đại học và doanh nghiệp, hỗ trợ sinh viên phát triển toàn diện trên con đường khởi nghiệp.

(5) Xây dựng văn hóa khởi nghiệp, tạo môi trường để hỗ trợ sinh viên khởi nghiệp, thúc đẩy phong trào khởi nghiệp trong sinh viên, tổ chức các cuộc thi khởi nghiệp tại cơ sở, qua đó khuyến khích sinh viên tham gia sáng tạo và phát triển. Các trường đại học cần tích cực duy trì và phát huy hiệu quả hoạt động của các Câu lạc bộ Sinh viên Khởi nghiệp. Bên cạnh đó, việc xây dựng không gian "Cà phê Khởi nghiệp" ngay trong khuôn viên trường sẽ tạo môi trường lý tưởng cho sinh viên trao đổi kiến thức và nảy sinh ý tưởng kinh doanh. Các trường cũng nên tổ chức thường xuyên các cuộc thi, hội thảo để lan tỏa tinh thần và văn hóa kinh doanh đến đông đảo sinh viên, đồng thời mở rộng mạng lưới hợp tác, kết nối với các cố vấn cho các nhóm sáng tạo, và liên kết không gian sáng tạo kinh doanh trong và ngoài trường. Chính sự kết hợp giữa kiến thức, kỹ năng chuyên môn từ giáo dục đào tạo và tinh thần khởi nghiệp mạnh mẽ sẽ tạo ra động lực kép, vừa ươm mầm những ý tưởng kinh doanh đột phá, vừa cung cấp nguồn nhân lực chất lượng cao cho các startup. Từ đó, thúc đẩy sự thành công

của các doanh nghiệp này và mang lại những đóng góp tích cực cho sự phát triển của xã hội.

5. Kết luận

Khởi nghiệp đổi mới sáng tạo ngày càng được coi trọng như một động lực chính cho sự phát triển kinh tế và xã hội. Do đó, các trường đại học đã có sự chuyển mình sâu rộng, từ việc thay đổi tư duy, nhận thức về vai trò của khởi nghiệp đến việc triển khai các hành động thiết thực. Trường đại học được xem là một trụ cột trong hệ sinh thái khởi nghiệp, đóng

vai trò quan trọng trong việc nuôi dưỡng và phát triển tinh thần khởi nghiệp, góp phần xây dựng một hệ sinh thái khởi nghiệp sôi động và bền vững. Cơ chế chủ trương của trường đại học là nền tảng cho hoạt động khởi nghiệp sáng tạo. Thông qua việc đào tạo nhân lực chất lượng cao, ươm mầm ý tưởng sáng tạo và hỗ trợ khởi nghiệp, các trường đại học góp phần xây dựng đội ngũ doanh nhân trẻ, năng động, sáng tạo, từ đó thúc đẩy sự phát triển tài sản trí tuệ và năng lực cạnh tranh của doanh nghiệp.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Badariah Hj Dina, Abdul Rahim Anuarb, Mariana Usman (2016), “The Effectiveness of the Entrepreneurship Education Program in Upgrading Entrepreneurial Skills among Public University Students”, *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 224 (2016) 117 – 123;
- Dimitrios G. Ierapetritis (2019), Discussing the Role of Universities in Fostering Regional Entrepreneurial Ecosystems, <https://doi.org/10.3390/economies7040119> ;
- Etzkowitz, H.& Leydesdor, L. (1995), “The Triple Helix: university-industry-government relations: a laboratory for knowledge-based economic development”, *EASSTR review*, Vol.14, pp.14-19;
- Foster G. & Shimizu c. (2013): Entrepreneurial Ecosystems Around the Globe and Company Growth Dynamics. Report Summary for the Annual Meeting of the New Champions 2013, *World Economic Forum (WEF)*;
- Giao Thị Hoàng Yến (2021), Rào cản đối với giáo dục khởi nghiệp trong các trường đại học ở Việt Nam, *Tạp chí công thương*, Số 24, tháng 10/2021;
- Gudrun Curri (2008), Introducing Entrepreneurship Teaching at Select German Universities: The Challenge of Change, *Higher Education Management and Policy* Volume 20, No. 3, ISSN 1682-345, OECD 2008;
- Hoàng Thị Bảo Thoa (2020), Tăng cường vai trò của trường đại học trong hệ sinh thái khởi nghiệp Việt Nam, *Tạp chí Công thương*, Số 27, tháng 11/2020;
- Isenberg D. J. (2010), How to start an entrepreneurial revolution. *Harvard Business Review*, 88(6):40-50;
- Isenberg D. J. (2011), The entrepreneurship ecosystem strategy as a new paradigm for economy policy: principles for cultivating entrepreneurship. Babson Entrepreneurship Ecosystem Project. *Presentation at the Institute of International and European Affairs, Dublin, Ireland*, 12 May 2011, 1-13;
- Karen Wilson (2008), “Entrepreneurship Education in Europe”, European Foundation for Entrepreneurship Research, *Entrepreneurship and higher education* – ISBN- 9789264044098;
- Malecki, Edward J. (2018), Entrepreneurship and entrepreneurial ecosystems. *Geography Compass* 12: e12359.
- Martina, C. & Iucu, R. (2014), “Teaching Entrepreneurship to Educational Sciences Students”, *Procedia - Social and Behavioral Sciences. Published by Elsevier Ltd*. Open access under CC BY-NC-ND license, 116 (2014) 4397-4400;
- Mason C. & Brown R. (2014): Entrepreneurial ecosystems and growth oriented entrepreneurship. *OECD, Paris*;

- Mazzarol, T. (2014c). How do Australia's universities engage with entrepreneurship and small business? *CEMI Discussion Paper Series*, DP 1401. www.cemi.com.au, Centre for Entrepreneurial Management and Innovation;
- Neave, G. (2000), Universities' Responsibilities to Society: An Historical Exploration of an Enduring Issue, In: Neave, G. (ed.), *The Universities' Responsibilities to Society Amsterdam: Pergamon Press*, pp. 1-28;
- Ngô Hữu Thống & Phạm Hồng Ngọc (2021), Cơ sở thực tiễn của mô hình doanh nghiệp Spin-off – Doanh nghiệp khởi nghiệp đổi mới sáng tạo trong môi trường đại học, *Kỷ yếu Hội thảo Khoa học Khởi nghiệp Đổi mới sáng tạo năm 2021*, ISBN: 978-604-920-130-1;
- Nguyễn Thị Dung (2019), Kinh nghiệm khởi nghiệp từ một số trường đại học trên thế giới – Bài học cho Việt Nam, *Kỷ yếu hội thảo khoa học Khởi nghiệp sáng tạo ở Việt Nam: Cơ hội phát triển bền vững*, ISBN: 978-604-65-4482-1;
- Nguyễn Thị Thu Trang (2020), Cỗ vắn khởi nghiệp trong hoạt động tư vấn nghề nghiệp cho sinh viên của Trường Đại học Ngoại thương, *Tạp chí Quản lý và Kinh tế quốc tế*, số 128, 5/2020;
- Phạm Thanh Nga (2021), Vai trò của các trường đại học trong mô hình hệ sinh thái khởi nghiệp ở Việt Nam, *Kỷ yếu Hội thảo Khoa học Khởi nghiệp Đổi mới sáng tạo năm 2021*, ISBN: 978-604-920-130-1;
- Phạm Thị Lan Phương (2019), Vai trò của giáo dục khởi nghiệp và trường đại học đối với hoạt động khởi tạo doanh nghiệp trong sinh viên – Kinh nghiệm thế giới và liên hệ với Việt Nam, *Tạp chí Khoa học* số 37, tháng 04/2019;
- Tim Mazzarol, Martina Battisti, Delwyn Clark (2016), The role of universities as catalysts within entrepreneurial ecosystems, <https://www.researchgate.net/publication/307925580>;
- Trần Ánh Phương & Lê Ba Phong (2019), Giảng dạy khởi nghiệp và đổi mới sáng tạo trong bối cảnh xây dựng các Đại học khởi nghiệp”, *Tạp chí Khoa học và Công nghệ*, số 55 P-ISSN 1859-3585;
- Vũ Thị Minh Luận (2023), Giáo dục khởi nghiệp đổi mới sáng tạo – Kinh nghiệm quốc tế và bài học cho Việt Nam, *Tạp chí Thị trường Tài chính Tiền tệ*, Số 12/2023;
- WEF. (2014). Entrepreneurial ecosystems and around the globe and early-stage company growth dynamics—an entrepreneur's perspective. *Davos: World Economic Forum*.
- Mazzarol, T. (2014c). How do Australia's universities engage with entrepreneurship and small business? *CEMI Discussion Paper Series*, DP 1401. www.cemi.com.au, Centre for Entrepreneurial Management and Innovation;
- Neave, G. (2000), Universities' Responsibilities to Society: An Historical Exploration of an Enduring Issue, In: Neave, G. (ed.), *The Universities' Responsibilities to Society Amsterdam: Pergamon Press*, pp. 1-28;
- Ngô Hữu Thống & Phạm Hồng Ngọc (2021), Cơ sở thực tiễn của mô hình doanh nghiệp Spin-off – Doanh nghiệp khởi nghiệp đổi mới sáng tạo trong môi trường đại học, *Kỷ yếu Hội thảo Khoa học Khởi nghiệp Đổi mới sáng tạo năm 2021*, ISBN: 978-604-920-130-1;
- Nguyễn Thị Dung (2019), Kinh nghiệm khởi nghiệp từ một số trường đại học trên thế giới – Bài học cho Việt Nam, *Kỷ yếu hội thảo khoa học Khởi nghiệp sáng tạo ở Việt Nam: Cơ hội phát triển bền vững*, ISBN: 978-604-65-4482-1;
- Nguyễn Thị Thu Trang (2020), Cỗ vắn khởi nghiệp trong hoạt động tư vấn nghề nghiệp cho sinh viên của Trường Đại học Ngoại thương, *Tạp chí Quản lý và Kinh tế quốc tế*, số 128, 5/2020;
- Phạm Thanh Nga (2021), Vai trò của các trường đại học trong mô hình hệ sinh thái khởi nghiệp ở Việt Nam, *Kỷ yếu Hội thảo Khoa học Khởi nghiệp Đổi mới sáng tạo năm 2021*, ISBN: 978-604-920-130-1;
- Phạm Thị Lan Phương (2019), Vai trò của giáo dục khởi nghiệp và trường đại học đối với hoạt động khởi tạo doanh nghiệp trong sinh viên – Kinh nghiệm thế giới và liên hệ với Việt Nam, *Tạp chí Khoa học* số 37, tháng 04/2019;
- Tim Mazzarol, Martina Battisti, Delwyn Clark (2016), The role of universities as catalysts within entrepreneurial ecosystems, <https://www.researchgate.net/publication/307925580>;
- Trần Ánh Phương & Lê Ba Phong (2019), Giảng dạy khởi nghiệp và đổi mới sáng tạo trong bối cảnh xây dựng các Đại học khởi

- viên – Kinh nghiệm thế giới và liên hệ với Việt Nam, *Tạp chí Khoa học* số 37, tháng 04/2019;
- Tim Mazzarol, Martina Battisti, Delwyn Clark (2016), The role of universities as catalysts within entrepreneurial ecosystems, <https://www.researchgate.net/publication/307925580>;
- Trần Ánh Phương & Lê Ba Phong (2019), Giảng dạy khởi nghiệp và đổi mới sáng tạo trong bối cảnh xây dựng các Đại học khởi nghiệp”, *Tạp chí Khoa học và Công nghệ*, số 55 P-ISSN 1859-3585;
- Vũ Thị Minh Luận (2023), Giáo dục khởi nghiệp đổi mới sáng tạo – Kinh nghiệm quốc tế và bài học cho Việt Nam, *Tạp chí Thị trường Tài chính Tiền tệ*, Số 12/2023;
- WEF. (2014). Entrepreneurial ecosystems and around the globe and early-stage company growth dynamics—an entrepreneur’s perspective. *Davos: World Economic Forum*.